

CARTILE SATEANULUI ROMANU.

SCRIERE LUNARIA

pentru

TREBUIŢIELE POPORULUI ROMANU.

Va eŝi in fieŝce cãre luna cãte
un'a cãre.
Pretiuu pe unu anu e-1 fl. 50 cr.
v. a.

Cursulu II.

~ 1877 ~

Cartea XI.

Scrisorile si banii de prenume-
ratiune se ŝe trimita:
La Redactiune in Gherla (Sz.
Ujvár).

Proprietariu, Editoru si Redactoriu respundietoriu:
Niculae F. Negrutiu in Gherla.

Dru ALESANDRU PAPIU ILARIANU

nu mai este!

Plange multu cercetata Romania Austro-Ungara pre bravulu si curagiosulu *tribunu*, care te-a condusu la libertate!

Plange Romania libera si independenta pre luminatulu *ministru* si primulu *procurore* alu teu!

Plange maretia cetate alui Bucuru pre iubitul tu *oratore* si credintiosulu teu *cetatianu*!

Plange Academia romana pre distinsulu si zelosulu teu *membru*!

Plange Societate „Transilvania“ pre marele *fondatore* si neobositulu *presedinte* alu teu!

Plange Natiune romana pre *sustienatoriulu* si *aperatoriulu* aprigu alu drepturilor tale!

Plange Romane de pretutindenea pre *desvalitoriulu* taineloru trecutul tu, pre *fratele* nostru dulce Dru. *Alesandru Papiu Ilarianu*, care infruntandu tofe furtunele venite asupra capulu nostru, a lucratu cu zelu necurmatti pentru propasirea si redicarea neamulu romanu.

Elu a moritu in Sabiuu la 11/23 octomvrie a. c. in etate de 48 ani. . . Sufletulu lui inse planeza si va plana pururea asupra noastra, indemnandu-ne la realisarea ideei pentru care elu a lucratu intreaga vietii a s'a, la:

Unirea tuturor Romaniloru.

FIA-I REPAUSULU LINU SI MEMORIA ETERNA!

Unele si Altele.

Batalia. Trei puncte mai de capetenie are batali'a acést'a — si anume: *Carsulu* in Asi'a, *Plevn'a* si pasulu *Sipc'a* in Europ'a. *Carsulu* si *Plevn'a* suntu doue cetati, cari afora de ace'a ca suntu asiediate in locuri fórte greu de strabatutu, mai suntu inca si intarite de tóte partile cu ziduri puternice si siantiuri numeróse; — ér' pasulu *Sipc'a* taia muntii Balcani de pre vêfurile caror'a o óste numerósa 'lu póte aperá nu numai cu glóntiele de tunuri ci chiar' si cu petrii din stâncile puternice ce compunu in mare parte acestu pasu. — Pasulu *Sipc'a* l'a cuprinsu Muscanii preste pucinu tempu dupa trecerea loru pre pamentul Turciei; ér' *Carsulu* si *Plevn'a* au fostu in stare de a infrunta — baremí in parte — atacurile armeloru crestine, — ma din candu in candu au si inveselitu pre Unguri, cari 'su gata a-si sari din piele la ori-ce scire si scornire despre invingerea armeloru pagâne. — Si trebue se recunóscemu ca acestea doue cetati au datu armeloru crestine mai multu de lucru decatu tóte pusetiunile cuprinse mai inainte. Ce'a ce nu se póte esplica decatu din ace'a impregiurare ca Turcii, vediendu inaintarea atatu de repede a ostiriloru crestine in lontrulu tieriei loru, sau inversiunatu pâna intru atat'a incatu acum'a nu multu socotu cu viet'i'a, — sciendu si alt'mintrea ca dela acésta bataia atêrna viet'i'a ori mortea loru in Europ'a. — Si acum 'si potu luá *remasa bunu* si dela aceste doue cetati; cà-ci ostirile ruso-romane le-au incungiuratu de tóte partile si li-au taiatu comunicatiunea cu lumea din afora, — si asié amendoue cetatile acestea pâna acum atatu de puternice, ne mai potêndu primi neci unu ajutoriu din afora voru cautá a se dá in seale in man'a ostiriloru crestine, cari le tienu incungiurate. — Lupt'a in faci'a *Carsului* s'a intemplantu la 3/15 octomvrie si dupace s'a urmatu cu mare inversiunare mai multe óre, s'a sfêrsitu cu sfarmarea totala a ostiriloru lui Muchtar-pasia. Ostirile muscalesci se facurá stapêni pre intregu giurulu *Carsului* si cuprinserá atat'a provisiune (glóntie, prafu, mancare s. a.) câtu le va fi de ajunsu spre sustienerea bataliei pre unu tempu mai indelungatu. — *Plevn'a* a fostu impresurata de tóte partile de catra ostirile ruso-romane in 15/27 octomvrie. Lupt'a si aici a fostu fórte inversiunata. Turcii au tiennutu foculu 10 óre neintreruptu si numai dupa ce au vediutu ca li-su zadarnice tóte incordarile, sau trasu indereptu, lasându se inainteze ostirile ruso-romane, — cari facându-se stapêni pre singur'a cale, prin care póna aci intrá in cetate ostiri si provisiuni ajutatoarie, stricará tóte podurile — pre cari ar' avé de a trece inamiculu, ce ar' voii a se apropia de *Plevn'a* — si 'si intarirá cu siantiuri pusetiunile loru din faci'a cetatiei incungiurate si inchise de tóte partile. — Si asié *Carsulu* si *Plevn'a* nu au alta scapare, decatu se se plece de buna voia ostiriloru invingatorie! — In lupt'a dela *Plevn'a* au cadiautu in manile invingatoriloru 3000 prinsioneri turci, unu pasia (alu 10-lea), mai multi oficiari, 4 tunuri si alte provisiuni de batalia. — In 16/28. octomvrie ostirile crestine sub comaud'a lui *Gurco* au incungiuratu pusetiunea intarita a Turciloru la *Telesiu* si au deschisu foculu din 72 tunuri. Dupa 2 óre de detunare, garnison'a orasiului *Telesiu* statatoria din 7 companii de infanteria cu trei tunuri sub comand'a lui *Ismail-Hacki-pasia* a capitulatu si a depusu armele. Numai 300 ómeni au potutu scapa cu fug'a, celi alalti impreuna cu *pasia* si 100 oficiari au cadiautu in manile invingatoriloru. — Dupa

Ioane

18 ⁸/₁₁ ²⁴/₇₇ Popoviciu

CURSULU II.

ANULU 1877.

CARTEA 11.

CARTÎLE SATEANULUI ROMANU.

SCRIERE PERIODICA

pentru trebuintiele poporului romanu.

Descépta-te Romane!

Proprietariu, Editoru si Redactoriu respundietoriu:
Niculae F. Negrutiu in Gherla.

In Blasiu.

(5. augustu 1877).

Locu scumpu de suvenire, isvoru viu de lumina

Din care s'adapara Carpatii 'ntunecosi, library Cluj

A Museloru romane santu templu si gradina,

Asilu cerescu alu limbei remase de stramosi:

De ce anima-mi trista adi plange suridiendu

Candu calcu cu reverintia pe sacrulu teu pamentu?

Pamentu, ce-atatia geuii crescut'a ginteii mele,

Locu groriosu, ce-atatia eroi bravi au calcatu

Eroii libertatii sätui de lantiuri grele

De-aci plecat'au cand'va cu sinu inflacaratu

Se sfarme jugulu negru alu crudiloru tirani

In care-a trasu Romanulu atatu amaru de ani! . . .

Apostolii luminei uriti cu-a noptii cétia

In care romanimea gema patrundiatoru,

De-aici pornira cand'va cu vócea loru marétia

Se 'ndrepte spre lumina pe a lui Traianu poporu.

Chiar si adi ai sciintiei lucéferi luminati

Lumin'a s'o latiésca aici suntu adunati.

Cu armele sciintiei energicu se combata

Ori ce dusimane-atacuri, e sacru scopulu loru,

Si gintea romanésca ce fost'a mare-odata

De nou se 'o redice prin scumpulu ei poporu.

Si-atatia bravi candu lucra l' unu scopu atatu de santu :

Ah! cine se nu-si simta in doru pieptulu ardiendu?

Si cui se nu-i sioptésca sperantia dulce óre

(Auror'a candu zimbesce atatu de gratiosu),

Cá-acusi pe ceriulu nostru in locu de stelisióre

Suride-va alu dílei viu sóre luminosu? . . .

Si-atunci : amar'a nópte cu catu a fostu mai grea

Cu-atatu a dílei radie mai dulci ne voru paré! . . .

O! Blasiu nestersu din animi, isvoru viu de lumina

Din care s'adapara Carpatii orecandu!

Locu scumpu de suvenire, a Museloru gradina!

In tine tristu-mi sufletu adi plange suridiendu :

Caci campu-ti linu sioptesce-mi de jalniculu trecutu,

Ér' totu ce vedu in sinu-ti : de-unu venitoriu placutu . . .

Petru Dulfu.

Inceputulu si istori'a Romaniloru.

— *Tractatu pentru poporulu romanu, in forma de dialogu.* —

SÉR'A XXII.

Preotulu. In sér'a trecuta am intreruptu firulu istoriei nostre acolo, ca v'am spusu ca dupa mortea lui Atila imperati'a lui cea mare a incetatu de a mai fi, càci poporele subjugate s'au sculatu asupra fetioriloru lui si-i au alungatu de pre aicea, s'au dusu de unde au venitu.

Victorulu. Asia dara acum a scapatu tier'a si de aceste locuste si pote de aci in colo a resuflatu mai usioru, ca Hunii acei'a au fostu forte inspaimantatori, pare ca mi frica candu-mi aducu amente de salbataci'a loru. N'ó, dara e dreptu cuventulu : *ap'a trece, pietrile remanu.*

Preotulu. Ba, inca multe locuste au mai venitu peste acesta tiera mandra si bene cuventata de Ddieu. Ascultati numai si ve insemnati.

Pre tempurile aceste, Iubitiloru, mai tote poporele din Europ'a umblau dintr'unu locu in altulu cu sietrele in spate.

V'am spusu ca pre candu au venitu pre aici Hunii, Vest-Gotii au trecutu Dunarea in imperatia lui Valente.

Acesti-a la inceputu o duceau bene cu Valente. Mai tardiu inse au venitu in neplaceri mari cu densulu, asia catu si elu inca si-a pierdutu vietia in o batalia avuta cu ei.

Urmatorii lui Valente inse i-au sciutu infraná si i-au scosu in Iliria, de aici mai tardiu trecura in Italia, si asia Daci'a lui Aurelianu scapà de acesti barbari cumpliti, dara veni sub imperati'a bisantina seau romana de resaritu.

Romanii din Daci'a traiana cadiura sub puterea Gepidiloru, Avariloru si a Longobardiloru.

Romanii sub domni'a acestor'a au avutu de a suferi forte multe si numai atunci resuflau ceva mai liberu, candu incepeau barbarii a-se luptá intre sine.

Bagati bene de sema ca aci se spune sortea tuturoru Romaniloru, atatu din Dacia traiana catu si din cea aureliana.

Cei din Dacia traiana erau sub barbari, cei din cea aureliana sub domnia imperatiloru dela Constantinopole.

Imperatii dela Constantinopole de multe ori s'au luptatu cu Gepidii si cu Avarii, caci acesti-a treceau de multe ori Dunarea si faceau pradi prin Mesi'a si prin Traci'a, cu deosebire sub imperatulá *Mauriciu* (587 d. Chr.) Romanii de prin tienuturile aceste sub conducerea aloru trei frati: *Comentiolu*, *Martinu* si *Castu* mai de multe ori s'atu batutu cu barbari; dupa ace'a se retragu in muntii Emului. Castu a cadiutu in manile loru. Cei-a alalti doi frati vediendu pre Avari preambundu-se prin Traci'a, s'au sloboditu desdemanetia asupra loru si de buna sema reportáu o invingere stralucita, deca nu venia la midilocu o intemplare curiosa. Si adeca cum se duceau soldati de romanu prin padure cu caii de frane, la unu soldatu i-a cadiutu sarcin'a de pre calu, ce'a ce vediendu sociulu seu i-a disu: „Retorna, retorna frate.“ Celu ce duceau calulu n'a auditu, dara ceia alalti au auditu si facúndu unu sgomotu mare cu: Retorna, retorna, au fugitu atatu Romanii catu si barbarii fora a se bate la olalta.*

In anii urmatori inca au trecutu barbarii de mai multe

* Vedi Theophilactu la A. Treb. Laurianu Istoria Romaniloru pag. 144.

ori in Mesi'a si Traci'a facându mai multe stricatiuni imperatiei resaritului.

Dein asta cauza luptele intre barbari si imperatii resaritului nu mai aveau capetu.

Venirea Bulgariloru.

Pana se petreceau aceste pre pamentulu Dacieloru, pana atunci Bulgarii, unu poporu asemene selbaticu, sub conducerea lui *Cubratu* pre la anii 610—641 si formasera o imperatia puternica la riulu Donu.

La anulu 666 d. Chr. muri Cubratu domnulu Bulgariloru lasandu dupa sene cinci fetiori: *Butaia*, *Contragu*, *Asparucü*, *Reanu* si *Alzecü*.

Virgiliu. Acesti-a inca se voru fi iertatu intre sene ca filii lui Atila si prin urmare si imperati'a loru se va fi impartita intre altii.

Preotulu. E dreptu ca betranulu, la mortea sa, le-a sfatuitu se nu se despartia unulu de altulu ci se domnesca impreuna.

Victoru. Si ei n'au ascultat!

Preotulu. Nu. Caci indata ce a muritu tatalu loru s'au desfacutu. Butaia a remasu in locululu unde a repausatu tatalu loru; Contragu s'a dusu in Asi'a, cei alalti trei plecara catra apusu se-si caute patria mai buna si mai manosa.

Asparucü s'a asediatu intre Dnister si Prutu, in Basarabi'a de adi, era cei alti doi si-au continuatu calea catra Panoni'a si asia s'au pierdutu intre alte popora selbatice.

Asparucü a petrecutu in Basarabi'a pana la a. 680; era atunci redicundü-si omenii sei, a trecutu Dunarea si a cuprinsu amendoue Mesiele si se facura unu parete despartitoriu intre Romanii din Dacia lui Aurelianu si in celi din Dacia lui Traianu. Dela tempulu acesta se rupse tota legatur'a intre Romani si imperatii resaritului.* Si asia toti Ro-

* Imperiulu celu puternicu romanu se desfacu in apusanu si resariteanu cu mortea lui Teodosiu la a. 394, capetandu apusulu pre Onoriu, si resaritul pre Arcadiu. — Dela Onoriu pana la desfiintarea imperiului apusanu romanu au fostu urmatorii domnitorii: Valentinianu III. † 455, Masiminu 455, Avitiu 456, Maioreanu 461, Severu 465, Antimu 472, Olibriu 473, Iuliu Nepote 475 si Romulu Augustulu 476, candu Rom'a a venitu in man'a barbariloru. Era in imperiulu de resaritu dupa Arcadiu care a muritu la 408 au urmatu: Teodosiu II. 450, Marcianu 456, Leonu I. 474, Zenone 491, Iustinu I. 527, Iustinianu 565, Iustinu II. 578; Tiberiu II. 582, Mauriciu 602, Foca 610, Eracliu 641, Constante II. 668, Constantin Pagonatu 685, Iustinianu II. 695, Leontiu 698, Tiberiu III. † 705. Nrulu aréta anulu mortei. — Se voru continua.

manii câti vorbescu dulcea limba romanésca venira sub poterea barbariloru, cei din Dacia aureliana sub a Bulgariloru, ér' cei din a lui Traianu sub a Avariloru si Gepidiloru, pana la anulu 707 d. Chr. candu imperatulu *Carolu* celu mare nimici poterea Avariloru, silindu-i se se faca crestini. Unii au primitu relegiunea crestina, altii nu, ci mai bucurosi au fostu se parasésca aceste locuri si asia s'au retrasu pentru totu deauna in muntii Caucasului.

Ioanu. Incurcate tempuri au fostu acele. Eu asia credu ca pre atunci nu erá omulu securu nici de adi pana mane, in tempurile acele nu-si potea omulu zidi nici casa cum se cade, caci mane veni dusmanulu si seau i-o luá seau i-o risipia.

Preotulu. Asia este, fiule, si vedeti Romanii tote acele tempuri grele le au suferitu. Cate popora au venitu peste ei, venitau: Goti, Huni, Gepidi, Avari, Longobardi, dela toti au suferitu, dela unii mai multu, dela altii mai pucinu. Tote acele popora s'au stinsu de pre faci'a pamentului cum se stinge negur'a la resaritulu sorelui, au fostu si numai suntu, n'au lasatu dupa sine urma cum nu lasa paserea in aeru. Multi au fostu ei cá nesipulu marei, multi cá ghiarale mustrarei, despre aceste popora selbatice canta prea laudatulu nostru poetu Vasiliu Alesandri in prea frumosulu seu poemu istoricu: „*Sentinel'a romana*“

*Éta ordele avane,
Éta limbele duşmane
De Gepidi si de Bulgari
De Longobardi si de Avari!
Vinu si Hunii, vinu si Gotii,
Vinu potopu, potopu cu totii,
Pre cai iuti ca rîndunele,
Fora fráne, fora siele,
Cai sirepi, ce fugu cá ventulu
De cutremura pamentulu!
Multi-su, cá arin'a marei,
Multi, ca ghiarale mustrarei
Intr'unu sufletu pecatosu
Intr'unu cugetu sangerosu!*

Dara totu despre acesti'a dice, totu in acelu poemu:

*Fugu Gepidii, fugu Bulgarii,
Longobardii si Avarii
Fugu si Hunii, fugu si Gotii:
Fugu potopu, potopu cu totii,
Si se ducu, se ducu cá ventulu
Asurdîndu intregu pamentulu
De-alu loru urlete barbare
De-aloru vaiete amare!*

Si apoi continuandu, cu fala se intréba:

*Unde-su ordele avane?
Unde-su limbele duşmane?
Au peritu, s'au stinsu din facia,
Precum tomn'a in demanetia
Se topescu, se stingu la sore
Negurile-otravitore!*

Multi barbari au calcatu si predatu acestu pamentu santu, ei au fostu si numai suntu.

Éra Romanii, acei urmatori ai vechiloru Romani au ramasu, — si mai stau si astadi ca stanc'a si bradulu in munte, elu nu pote perî, ca are siepte vietii, elu — Romanulu — inca are unu venitoriu mare pre acestu pamentu, udatu cu atata sange si scaldatu cu atatea lacrami romanesci, elu inca trebue se mai fia odata mare, cum au fostu stramosii lui.

Deci, Iubitiloru, se avemu increderé in Ddieu, care cu man'a sa puternica ne-a tienutu pre acestu pamentu de 1772 de ani, càci acelu Ddieu a scrisu in cartea vietiei poporiloru: „**Romanulu nu pere!**“

Se speramu in Ddieu si se cantamu cu vestitululu si marele nostru poetu Andreiu Muresianu:

*De n'a pieritu Romanul candu ordele barbare
Veniau cá si locuste in agrii semanati
Taiindu fora de mila, rapindu fora crutiare,
Lipsindu pre fii de tata, si pre surori de frati,
Acum, candu bratiu-ti ageru in lume-i cunoscutu,
Tu bravule Romane mai credi ca esti pierdutu.*

Teodoru Petrisioru,
profesoriu.

Romanilor!

Astadi Aquil'a Romana
✓ La Carpati s'a aretatu,
Preste Daci'a Traiana
Falnicu sboru ea-si-a luat, —

Cá se cheme toti Romanii
Se se stringa la hotaru;
✓ Cà-ci se-apropie paganii
Si ne dau de lucru iar'.

Veniti dar' cu micu cu mare
Fрати Romani! se alergamu,
✓ Celu mai slabu cá si celu tare,
Pentru tíera se luptamu!

Se lasamu copii si casa,
Boii, plugulu, in ogoru
Si cá síoimulu cáre pása
Depe munte 'n alu seu sboru;

Cu mania si iutiéla,
Intre hórde se intramu —
Si-'ntr'a nóstra vechia fala,
Hrana corbiloru se-i damu!

Te descépta, sái Romane
Pentru loculu teu iubitu;
✓ Te descépta, si-acum spune,
Ca de-ai statu, n'ai adormitu!

Spune lumei susu si tare :
C'ai adusu mare folosu,
Prin lumin'a ce apare
P'orientá — 'ntunecosu!

Sariti toti, cu barbatia,
Fрати Romani! se aretamu
Ca trecut'a vitejia
✓ Noi, si-acum'a o pastramu!

Se-aretamu ca din pruncia,
Totu Romanulu e menitu,
Unu erou cá se devie, —
Prin curagiu-i renumitu!

Si a nóstra *mama* buna,
Precum toti ai nostri *frati*,
Védia glori'a strabuna
Dela Rom'a la Carpati!

Iara voi femei romane,
Ce odata ati luptatu, —
Impletiti numai cunune
La Romanulu laudatu!

Si voi june frumusiele,
Ne-atinse de amoru, —
Voi culegeti floricele
Si cantati, cantati cu doru!

Cà-ci prin vocea vóstra via
Veti potea se desceptati
Stramosiésc'a vitejia
In iubítii vostri frati!

V. Rusanescu.

Femeia economului român.

Când se nasce fata, măcar să fie și ăntei născută, părinții nu simt o deosebită bucurie; eară când se nasc numai sau mai multe fete, părinții nu privesc imprejurarea aceasta de o fericire a familiei.

Această primire rece sau fără însuflețire a fetei în sinul familiei o simte femeia română în toata viața ei familiară: pentru-că feciorul are ăntăietate înaintea fetei și bărbatul înaintea muierei. Este o nedreptate față de fată și muiere, însă Românul ține la datina și credința sa vechie și desconsideră fata din cauză, că nu prelungește generațiunile familiei sale, ea nu este buciumul familiei, ci trece în alt neam sub alt nume. Și chiar femeia română este, care din veacuri cărunte și până astăzi și-a împlinit o chiemare însemnată; deși a trecut din numele familiei sale, cu numele ei de Român, ea a susținut mai mult decât bărbatul elementul român și naționalitatea lui, l-a susținut dela colonizare și până azi. —

Acum când vedem valurile primejdiei amenințând elementul român cu desnaționalizare sub cuvânt de dreptate și civilizațiune, când vedem un mare element străin incunjurându-ne și în deșteptarea noastră înțelegem, că Românul este și are să fie, când vedem, că femeia română a contopit limba Dacilor și altor popoare în limba proprie și ne-a susținut datinile religioase strămoșesci, — oare nu avem datorință să căutăm de a ușora și îmbunătăți soarta femeiei române? — Negreșit.

Fata economului român abia a trecut de 6—7 ani și cea d'ăntei grije a mamei este de a o învăța să toarcă călți, fuior și, în unele case, lână. În acelaș timp mama o introduce în industria românească, deprindându-o să pregătească tot felul de haine pentru îmbrăcarea familiei, o industrie de care se ocupă femeia română mai mult și cu o mai mare dibăcie decât femeia germană, maghiară etc.

Fetița română toarce, toarce până prin al 12-lea an, când apoi să apucă să și țese. După doi trei ani învață să țesă lucruri de lână, să coasă cămeși și tot ce mai trebuie; căci acum este fată mare de măritat și azi mâne are să răspundă la numeroasele trebuințe din familie.

Deprinderea neîntreruptă cu aceste lucruri de trebuință familiară adese a ajuns a produce din mâinile Romănelor obiecte atât de frumoase și măestrite, încât au pus în uimire pe toți cari au cercetat espozițiile din timpul mai nou, dovedind, că femeia română este inteligentă și dispune de o fantasmă foarte vie precum și de o minte naturală ageră.

Femeia economului român ia parte totodată la economia câmpului și a vitelor.

Fetița română abia a ajuns vârsta de 6—7 ani și eată că o și veți purtând grije de găini (galițe), păscând găsele prin sat și umblând pe câmp cu oi, capre, porci etc. sau o afli păscând vacile și boii pe cât timp părinții sunt la lucru pe câmp. Din 14—18 an

o veđi secerând și curățind holdele de burueni, culegând cucuruz și adese săpând alătura cu părinții și ceilalți lucrători; apoi la cultura și recolta cănepei și inulul spre a avè ce toarce. Astfel fata română este nu numai ajutorul mamei, ci și a tatălui său, astfel crește ea în lucrul și greutățile împreunate cu susținerea familiei, lucrând cu plăcere și dedându-se din frageda copilărie la purtarea sarcinilor familiare de mai târziu.

La câmp bărbatul lucră alătura și împreună cu soția sa, dedat a avè merindea în traistă. Această merinde consistă de regulă în bucate reci și numai când agrul este aproape de săt, se repeșce muierea de ferbe ceva și aduce pe ameazi sau vine fata mare și aduce bucatele. O mare parte din an, economul român trăiesce astfel, adecă fără fertură regulată, fără mâncare bună. Preste eamnă și de cu primăvară în posturi și când este acasă abia trăiesce mai bine. De pe față cunosc pe țaran că postesce; peștele sărat și uscat, care se consideră între mâncările mai bune, mai mult îi seacă inima. În cursul carnelegilor, când se mănă de-a gata din porcul de curând tăiat, fata nu are ocaziune să învețe a ferbe și a pregăti bucate mai gustoase și ușor de mistuit.

Este bine a fi dedat omul să trăiască și rău; este însă o amarăciune a trăi rău, având cu ce trăi bine. Acei cari sunt împovărați cu lucruri grele și obositoare au trebuință de bucate nutritoare și sănetoase; căci numai aceste sunt în stare a înzestra trupul obosit cu tărie și vioiciune, ușorând soarta muncitorilor mai ales în casele, unde este din ce să se pregătească ferturi nutritoare și unde din materialul ce servește pentru bucate rele tocmai așa de bine s'ar pute pregăti mâncări bune, fără cheltueli mai mari.

Nutrirea rea și neindestulitoare a economului român are de rezultat multe boale și sporesce mortalitatea între clasele muncitoare, cu deosebire în vremea postului. Cu chipul acesta elementul român se imputinează, făcând loc străinilor, cari se hrănesc bine și trăiesc mai mult.

Drept aceea, deprinderea femeiei române la o pregătire mai înțeleaptă a bucatelor și în deosebi deprinderea la ferturi nutritoare și sănetoase este o cestiune de mare însemnătate.

Și pe acest teren s'ar pute face un pas spre îndreptare în interesul sănătății și propășirii poporului nostru. Cărțile asupra bucatelor străbat până unde străbat, însă nici pe departe în fie-care casă. Remâne dar a premerge cu esemplu bun, învățând econoamele române la o pregătire mai înțeleaptă a bucatelor. Precum în multe altele așa și în această privință trebuie să ne adresăm către clasa preoților, învățătorilor și ici coala a unui neguțător din sat, ca femeile lor să se intereseze cu tot inadinsul de această cauză. Mai ales preste eamnă, când sătenii adese nu știu ce să mai facă de vreme lungă, femeile prea ușor s'ar pute deprinde, cum trebuie pregătite diversele ferturi, dacă este cine să le sfătuiască și să le învețe.

Nu poate fi vorba de mâncări cine ștă cum de complicate și

prețioase, ci de mâncări simple, eftine, sănătoase și nutritoare, potrivite împrejurărilor economice locale.

Preoteasa, învățătoarea și alte femei mai inteligente au datorința morală a învăța țărancele la pregătirea de ferturi bune și eftine. Spre acest scop, sătenele ar pute aduce de acasă în natură, fie-care câte o mică parte ce este de lipsă pentru pregătirea mâncării. Preoteasa le învață, ferbând de fața lor. În ziua următoare femeile ferb pe acasă înaintea preotesei sau învățătoarei, gustând fie-care ca să aște, dacă fertura a reușit. După câte-va încercări se poate procedea la prepararea altor fel de bucate. Nu trece mult și sătenele se dedau a ferbe, astăzi o mâncare mâne alta. Cu vreme ele vor ajunge a pregăti bucate eftine și totodată bune, îmbunătățind astfel soarta familiei și contribuind la redobândirea puterilor trupesci pierdute. Urmează apoi ca să le învețe, cum trebuie păstrate materiile trebuincioase la pregătirea bucatelor, d. e. făina, unsoarea, carnea afumată, laptele, brânza, ouele etc, — materii, pe cari adese le vedem stricându-se neștiind țărancele noastre cum și unde să le păstreze. Din asemenea materii cu miros greu și gust neplăcut nici că este cu puțință să pregăti bucate bune și sănătoase.

Mari servitii ar pute să aducă o cărticica, destinată exclusiv țărancilor române și cuprindând, cum trebuie preparate cele mai eftine ferturi precum și scurte indegetări asupra conservării în stare bună a materiilor parte înșirate mai sus parte și așa în deobște cunoscute.

În casa țărancilor noastre adese vedem nerëndueală și necurătenie.

În multe case păreții sunt murdari, fiind-că se vârnesc și se curăță prea arareori. Urmarea este, că se incuibă stelnițe și se molipsesc aerul cu tot felul de materii puturoase. Fereștile de regulă sunt foarte mici, încât abia au pe unde intra razele soarelui. Unde însă razele soarelui nu străbat, acolo nu'i viață deplină. Un neajuns neasemănat mai mare este, că fereștile nu se deschid vara eara de loc sau prea arareori, așa că aerul proaspăt nu are pe unde străbate. Este însă de necredut, cât de stricăcios sănătății este aerul închis între păreți cu septemănila și cu lunile.

Celelalte lucruri de prin casă încă nu se prea află în bună rëndueală.

Țărancele române nu se pot desvinovăți în privința aceasta; căci pe lângă numeroasele ocupații ce au, vara cu economia și eara cu industria familiară, ele au timp de ajuns spre a ține casa în curățenia trebuincioasă. Țărancele noastre sunt sirguitoare și a bună sama nu lenea, ci nepriceperea este cauza nerënduelei și necurăteniei, de cari adese vedem suferind odăile lor de locuit. O altă cauză este, că ele n'au avut unde vedea ceva mai bun și nu este cine să le îndemne și să le învețe la curățenie și bună rëndueală. Causa acestei stări triste de lucruri este mai ales, că fetele române nu cercetează școala și nu știu ce se petrece în cealaltă lume, cercul lor de vedere mărginindu-se pe lângă ceea ce se petrece în satul unde locuiesc și

nemijlocita imprejurime. De vină sunt părinții, cari și ei n'au fost cercetat scoala și locuri mai îndepărtate; de vină sunt preoții, dintre cari mulți nu urmăresc decât scopuri curat personale; de vină sunt fruntașii și diriguitorii satului, dintre cari puțini, foarte puțini înțeleg iniurarea binefăcătoare ce au cărțile asupra luminării poporului și nu căută a desrădăcina neajunsurile de cari pătinesc țaranii noștri.

Tata abia se invoiesce ca feciorul să'i mergă la școală, ear pentru fată nu are nici atâta grijă, mai ales când și mama are trebuință de dănsa, încă de prin al 6-lea an, dacă nu de alta, cel puțin ca să aibă pe cine lăsa lângă copii mici. Și dacă se află totuși unii părinți, cari își trimit fiica la școală, în urma urmelor fiica nu se alege cu nimica, uitând cu vreme tot ceea ce a învățat în curs de un an, cel mult doi.

Dela asemenea fete, când ajung să fie mame, fresce nu se poate mult aștepta pentru creșterea bună a fiilor; căci intrînsa lipsește indemnul spre cultură. Adevărat că în unele părți s'a făcut un mic început spre a înzestra tinera generație a femeilor cu cunoștințele trebuincioase. Cu atâta însă nu este de ajuns.

Trebuința de a da fiitoarelor mame române o instrucție și educație cât de cât potrivită cu cerințele de astăzi, este adănc simțită. Măncând dela acest adevăr, consistoarele noastre încă cu zeci de ani mainainte au îndatorat preoții a nu cumuna decât pre acei cari cunosc, dacă nu mai mult, cel puțin rugăciunile. Durere! Puțini se află între preoți, cari implinesc această datorință. O altă datorință a preoților a fost și este a ține catichisație cu fetițele mai mărișoare, o datorință, care și ea în foarte rari cazuri o vedem implinită. Pentru ce? Pentru-că mulți din preoții noștri nu știu decât să vèneze după interese materiale, uitând cu desăvârșire chiemarea ce au de a se jertfi pentru binele și înaintarea credincioșilor lor, pentru-că „iubirea de argint“ adese a ajuns a fi pusă mai pre sus de propășirea spirituală și morală a poporului.

Astfel fetele economilor noștri adese se mărită fără cunoștință de religiune, neștiind decât să meargă duminica și serbătoarea la biserică cu — trupul. În loc de a fi pătrunse de datorințele ce au de implinit față de ființoarea familie lor incredințată, ele duc cu sine în casa bărbatului tot felul de credințe deșerte.

Urmând pe această cale, nu poate fi vorba a pune o temelie trainică culturai femeilor române. Să facem dar cel d'antăi pas spre îndreptare, îndatorind clerul și inteligența a se îngriji cu tot inadinsul de o mai bună educație a econoamelor noastre și lucrând împreună spre a ne crea o generație mai luminată.

Cei chiemați punați-vă în fruntea poporului, învățând cu cuvântul și cu fapta, înainte de toate îngrijiți-vă de o mai bună creștere a fiitoarelor mame române.

Dr. At. M. Marienescu.

Vijeli'a.

Erá seceta mare de multu la resaritu!
Mii paseri plangeau triste prin campulu vesceditu;
Mii flori cautau cu sete de josu spre 'naltulu sóre,
Ci 'nlocu de-ale dá viétia, vrea 'ncetu se le omóre.

Si munti, vâi, flori si paseri díceau cu doru oftandu:
„O! Domne din 'naltíme! trimite pre pamentu
Unu viforu, ce cu sgomotu trecêndu din lunca 'n lunca
Viétia mai ferice, séu mórte se ne-aduca?“ ...

Si éta cà deo-data. doi nori s'a redicatu,
Ce aripele'si negre latîndu neincetatu,
Si preste munti, vâi, riuri, trecêndu in sboru cá ventulu,
In cétia invelit'au cerimea si pamentulu.

Apoi in largulu spatiu de fulgeri luminatu
Grea lupta între dînsii, cruntu viforu s'a escatu,
Viforu cumplitu, ce campulu setosu — in locu de apa —
Si florile plapande cu sange le adapa.

Si 'nlocu de-a stá mani'a turbatului orcanu
Ce tiene 'n spaima lumea mai bine-acum de-unu anu:
De-aici inca s'aude grozavu cum totu vuesce,
Cum sgomotu-i teribilu pe totu minutulu cresce! ...

Mii reci fulgeri de sabii totu fulgera mereu,
Mii tunuri tuna crancenu, misicându pamentulu greu,
Si plóia désa pica de glontiuri sboratorie,
Pe josu ér curgu de sange pârae spumatórie

Mii flori zacu fara viétia prin munti si pe campii;
(Flori scumpe din gradin'a frumósei Romanii).
Si cine scie cate flori au inca se piéra
Pan' sórele pe bolta voiosu luci-va éra! ...

Dar ce plange-ti cu gele frumósa mórtea loru?
Ce ve 'nfricati de glasulu cumplitului viforu? ..
De n'ar tuná 'n veci ceriulu, de n'ar fi ploi vífore:
Uscá-s'ar totu ce-i verde si dulce pe sub sóre! ...

Viforulu, p'unde trece, insufla reci flori,
Dobóra cedri falnici, strivesce mii de flori
Dar sgomotu-i s'alina ori catu de lungu se fia:
Si candu e mai voiosa o vesceda campia,
Ca dupa departarea urlandéi vijelia?

Petru Dulfu.

Insemnari folositoare.

Ingrășatul porcilor. Pentru ingrășat să alegem numai porci crescuți. La rase foarte bune porcul de un an este acomodat a se pune pe ingrășat, de comun însă se pun porcii de doi și trei ani, une-ori și scrofe și veri jugăniți de patru ani.

Intre toate animalele porcul este cel mai lacom la mâncare, prin ce de multe ori își strică stomacul, și rămâne înderept cu ingrășatul. Deci e totdeauna mai bine, a da porcului cu ceva mai puțin, decât ai da pré mult. Când s'au pré încarcat stomacul, atunci în 24 ore se nu-î dăm nimic de mâncare, ér la vre-o 6 ore mai nainte să-î dăm 2—3 mâni de grăunțe cu cevași sare.

2. La începutul ingrășatului porcii mănâncă mult, dacă s'au ingrășat mănâncă puțin. E deci regulă a păstra nutrețul cel mai bun și mai nutritor până pe urmă. Intr'acea unii, mai vértos englesii, sunt de părere, că este mai bine a se da porcului îndată la început cel mai puternic nutreț, spre a-î accelera puterea vieții, mai târziu a-î da nutreț din ce în ce mai ușor și pela finea periodului de ingrășat a-î da érá nutreméntul cel mai greu.

3. Spaciul cotețului pôte fi mai îngust, porcii se vor nărâvi în el mai bine și vor fi liniștiți. Dacă între porcii puși pe ingrășat se află vre unul slab, bolnăvos, pe care ceilalți îl mușcă, atunci se 'l deosebim curénd, căci îl pot mușca până se 'l omóre. Când porcii flamândesc, se mușcă mai curénd, dacă sunt sături, sunt pacinici. Intr'aceea e consult totuși ca tróca să fiă mai afară de păretele cotețului, d'asupra ei se fiă bătută o scândură pe coteț împărțită cu găuri astfel, ca fiă-care porc la mâncare să-și pótă scóte capul prin gaură la trócă; gaurele în scândură se nu fiă nici cum mai largi, de cum se cere ca porcul să 'n capă bine cu capul la trócă. La așa întocmire porcii nici se mușcă, nici pot călca în trócă, nici își risipe mâncarea prin coteț.

Observarea esactă a timpului de mâncare, va se dîcă nutrirea regulată, apoi curățenia posibilă și așternutul uscat, sunt de însēm-nătate. Scăldatul porcilor de vre-o două-trei ori în săptămână promovă ingrășatul și-î face liniștiți.

Modul de ingrășat al' porcilor e deosebit; după diversele referințe economice și diversele produse.

a) Ingrășatul cu plânte de nutreț se practică în Germania și Anglia. Intre aceste se numeră trifoiul, luțerna, măzerichia, hirișca, curechiul și alte rămășițe de grădină. Aceste plânte se taie, se pun în rezervare, se sară, se piséză, se lasă a dospi și se păstréză așa. Tórnna se ingrașă porcii foarte bine cu acest nutreț eftin.

b) Ingrășatul cu dospélă încă e mai necunoscut ómenilor nostri. Pune intro cadă urluiclă până la jumétatea ei și adaogei puțin aluat de pâne. Plămădela se face de comun séra cu apă caldă, intocma ca la pâne. Cada se stea la un loc moderat cald; diminéta ea va fi plină. Din acest nutreț dăm porcului diminéta la 5 óre o porțiune,

la 8 ore i dăm păpușoiu (cucuruz) ori mazăre muiată, la 11 ore altă porțiune de dospelă, la 12 ore urluielă de orz, la 5 ore o porțiune de plântă dospite (preparate în modul arătat sub a), la opt ore păpușoiu muiat și la 10 ore o lătură făcută din dospelă. Și 5 porțiuni sunt destul pe zi. Când se sfârșesce dospelă, facem alta. Ingrășatul în acest mod produce carne îndesată și multă unsore.

c) Făina de cartofi, zêrul, plântele rădăcinose, lăturile încă sunt buni articoli de ingrășat porci.

d) Ingrășatul cu bucate (grăunțe) ar trebui aplicat numai în timpuri, când prețurile bucatelor sunt prę scădute. După observațiunile făcute un porc deplin crescut și de rasă bună, după 60 litre (43 copuri) orz se ingrășă cu 8½ chilogrami (15 punți); calculul decii e ușor dacă ingrășatul cu bucate este séu nu economiă și profit.

Grăunțele se dau porcului în diverse moduri, totuși în stare de urluielă sunt mai priinciose.

Prin esperință îndelungată s'a constatat că dintre tóte speciile de fructe (bucate) orzul ingrășă mai mult. Alții preferă ovésul. Fructele păstăiose (mazêrea, mazêrichea, fasolea) sunt firesce mai hrănitore, insé la nutririi cu de aceste să nu dăm porcului urluielă curată de orz, căci atunci el pe cele d'ântăi nu le mai mănâncă; ci păstăioșele se pot da la început amestecate cu urluielă de orz. Până porcii nu sunt dedați cu orzul mănâncă bine păstăioșele uscate, muiate, ferte cum și în stare de urluielă.

Păpușoiul (în Ardeal numit cucuruz, în Muntenia României porumb) dă carne îndesată, slănină fragedă și pentru dulceta sa porcii îl mănâncă cu plăcere. În tot cazul păpușoiul să se dea în periodul din urmă al ingrășatului, după-ce porcul s'a îmbrăcat bine în carne. Atunci se dă păpușoiul de trei ori în zi: dimineța, la amedă și séra câte o jumătate de cop în grăunțe; afară d'aceea de dóue ori în zi se dă porcului lătură de cartofi.

Mai vine a s'aminti ingrășatul cu ghindă, care dintre tóte ar fi cel mai eftin, dacă nu ar depinde atât de multu dela umblarea timpului. De multe ori lipsa de căldură și de odichnă întârđiă mult ingrășatul cu ghindă. Jirul e mai puçin de recomandat; în tot cazul după terminarea ingrășatului cu jir, porcul să se nutrască un timp ore-carele cu fructe; altminte nici carnea nici slăcina nu sunt bune.

Diaria (urdinarea, scursura). Dása deșertare a scaunului nu totdeauna e daunósă, d'aceea nu trebe oprită îndată. Urdinare, după lipsă de apetit și încărcarea stomacului, dacă nu ține mult nu e nici când stricăciósă. Să luăm puçină supă golă de găină și să ne reținem încolo de tóte.

1. Contra diariei din răcelă și din încărcarea stomacului prin mănăcări și beuturi nemistuibile, este mai bună ținerea caldă, îmbrăcăminte caldă mai vértos a picioarelor, postul și beutură de ceaiu. Incingerea folelui cu flanel încă ajută în atare stare.

2. Vin fert cu arome, adică vin roș frances fert cu scorțișóră ori muscată, beut mai cu samă séra, ajută curénd.

3. Supa de carne de berbece încă e bună.

4. În Franția se bea contra diareii zamă de urez.

5. Omenii, cari pătimesc de diaria habituală se vindecă de multe-ori prin purtare continuă de călțuni (ciorapi) de lână și de nădragi de lână. Véra să-și spele trupul în totă ziua cu apă rece pentru întărire. Și frecatul cu pânură de lână e recomandabilă.

6. Urdinare îndelungată și care prin nici un mijloc nu voia să încete, s'a vindecat de multe ori prin aceea că pacientul a beut diminéța și séra un păhar de vin de Burgund.

7. Compot de afine.

8. Zama de ovés pisat mare și fert o órá în apă, ajută contra diareii beută diminéța.

Artetica, reumatismul, podagra. Artetica (Gicht) séu bóla de incheeturi stă din dureri la incheeturi, cari uneori sunt stabile, alte ori se mută și se ivesc cu séu fără friguri.

Morbul acesta se incuibă mai mult la persóne bărbătesci tari, ca la femeii, mai vértos dacă duc viéța ședéndă.

1. A purta călțuni (ciorapi) de păr de câne, este un bun mijloc contra podagrei.

2. Un săculeț cu făină de bob încălđită.

3. Cenușa de lemn de fag, frunđe ténere de mestécán și de potbal ca legături.

4. Când durerile sunt mari, se pot alina prin frecare cu slănină.

5. Aburii de apă sunt érași fórte buni. Când d. e. morbul este în picioare, punem picioarele de două ori pe di peste un lemn așédát d'asupra unui ciubér umplut cu apă fértă, coperim piciorul și ciubéru c'o pánzătură ori c'un țol, ca aburul să nu éasă afară și întretinem apa ferbinte prin petri încălđite. Mijlocul acesta des și bineaplicat, nu numai aduce alinare, ci în multe casuri curéza morbul total.

6. Mișcarea în trăsură încă are efect favorabil asupra durerii și întepenéla piciorului.

7. Linné recomandă máncarea de fragi multe, ér Stöver afirmă, că de câte-ori îl lua durerea arteticeii, mánca câte un blid de fragi și în ziua următoare era sănétos. A repetat acésta trei ani după olaltă la fiá care arátare de podagră și morbul a încetat cu totul.

8. Un mijloc al poporului francez contra durerilor de artetică (Gicht) stă într'aceea, că când luna scade ia omul în totă diminéța cevași usturoiú (aiú) și 'l inghite. Mijlocul contra arteticeii cumpérat de împératul Napoleon dela Dr. Radies cu 24,000 franci, e compus din balsam de Mocca, scórtă roșiá peruviană (chiná), safran, sarsaparilá, salvie si alcohol.

9. Și báile de abur rusesci sunt un bun mijloc contra durerilor reumatice, însă ele nu trebe folosite atunci, când reumatismul e însoțit de friguri. Chiar scaldá comună caldă e folositóre contra arteticeii și reumatismului, atât ca mijloc preventiv, cât și vindecător. Renumitul Hufeland credea că numai negligerii scaldeii vine a se ascrie mulțimea de morburii artetice si reumatice, de cari sufer astăđi mic și mare, tinér și bétrân.

Stêrpirea gărgărițelor din grâu se face mai lesne în modul următor: În grămețile de grâu să se bage raci vii și anume așa de adânc, ca să nu potă eși afară. Gărgărițele se introduc în trupul racilor și în decurs de 24 de ore consumă totă carnea din ei; coja racilor rămânând plină de gărgărițe se scôte din grâu și se aruncă în foc. Repetînd mai de multe ori acest experiment atât de simplu, vom isbuti a stêrpiă cu desêvêrsire pe acei vermuleți, cari ne strică grăuntele.

Străplantarea pomilor infrunziți se operéză fără nici o greutate, decă ne succede să scótem rădăcinele cu pămêntul de pe lângă ele. Pentru scopul acesta facem cu câte-va țile înainte de străplantare o grópă împrejurul pomului; grópa să aibă o lărgime de 1—5 urme și să fiă atât de adâncă, încât să ajungă până pe la capêtul rădăcinilor. Acéstă grópă o împlem de mai multe ori cu apă; după ce pămêntul de prin prejur s'a muiat bine, pomul se smulge lesne cu rădăcinii cu tot. Fîind vorba de străplantarea pomilor mari, e bine ca încă din tómnă să le tăiem rădăcinile într'o anumită depărtare dela trunchiú; prin acéstă operățione pomii sunt siliți a scóte rădăcinii prospete, de pe care nu se scutură pămêntul când se scot afară.

Curățirea buților de mucigaiú. Buțile muceđite trebuiesc mai întăiú lăsate, să se usnce bine; după aceea tornăm în ele atăta acid sulfuric, încât la învêrtirea buții să potă umeđi tóte părțile interne. Trecênd un pătrar seú o jumătate de oră, butea se spală cu apă și îndată dispăre din ea tot mucigaiul și mirosul de mucigaiú. Spre a face apoi să dispără și urmele acidului sulfuric, lăsăm butea să stea câte-va țile plină cu apă.

Pentru conservarea ouélor se rocomândă oleiul de in. Ungêndu-se ouéle cu acest fel de oleiú, ele preste cója lor mai capetă și o altă cójă subțire și désă; acéstă împiedecă pêtrunderea aerului în ou, precum și evaporarea substanței din lăintru. În chipul acesta ouéle se pot ținea câte șease luni și mai bine pe deplin prospete și nu perd din substanța lor mai mult de 3 procente. Oleiul de mac e cu mult inferior, în astă privință, celui de in.

Vinu si vinarsu (rachiu). Vinulu este unu midilocu de intarire si inviosiare si in casuri de *mari slabitiuni, osteneli, intristari, lesinari* ori *bole de slabitiune*, pote curêndu reintari puterile. Totusi intrebuintiarea lui in *bole* se nu se faca nici-cându fâra scirea unui medicu. Numai inecatiloru, inghiatiatiloru si astupatiloru le putemu turna totudeuna ceva vinu, cându au inceputu a inghite. Spalarea cu vinu a mâniloru, picioroloru si obrazului inca intaresce in asemenea casuri. La striviri si lovituri din afara inca e bunu vinulu. Este folositoare spalarea pe tota diu'a cu vinn calduti u a acelor copii mici, cari arata inceputulu *bolei anglesesci* si nu vreau se invetie a amblă. In lips'a vinului putemu folosi in tóte casurile aratate *vinarsulu (rachiu)* mestecatu cu 4 pârti de apa.

tóte acestea întrebam pre *gurile-sparte* din Pest'a, Clusiu, Turd'a Dobritienn s. a., — ca nu le vene voia a se ilumina în cinstea si marirea Turciloru?

Ungurii în locu de a bate cu sulitiile pre Muscali si ast'felii a ne ajuta în acésta lupta contr'a loru, — i-i acitia cu luminatie asupr'a nóstra, îngreunandu-ne ast'felii tienerea pusetiunelorú nostre si respingerea atacuriloru loru. *Mehemed-Ali*, fostulu Comandante supremu alu ostiriloru turcesci.

Jidovii si-au redicatu în Budapest'a o scola în care au de a-si pregati pre invetiatori si popii (schachterii si rabbinii) loru. Deschiderea acestei scóle, în care se invetia numai ungresce, s'an facutu cu mare paradia, cantându-se si versulu „*Hazádnak légy hive oh, magyar!*“ adeca „*Fii credentiosu patriei t'ale o magiare!*“ — de ce nu: „*o jidove!*“ Se vede ca, dupa celea întemplete în secuime, jidovii au cugetatu ca e de lipsa a se dojeni Ungurii ca se fie mai credentiosi patriei loru.

Francia trece prin grea cercare. Capulu ei *Mac-Mahon* voiesce a se tiené cu sil'a la putere si nu prea socotesce de drepturile poporului, — ér' acest'a 'si încorda tóte poterile pentru de a-lu da diosu de pre scaunulu domniei.

Alu cincilea processu de pressa redicatu asupr'a nóstra cu invinuirea ca, prin articolu: „*Catiielele ungresci*“ amu fi acitiatu poporulu romanu asupr'a ocarmuirii si natiei magiare, s'au pertractatu în Sabiiu la 11/23 octomvrie. Scaunulu Juratiloru ni-au dechiaratu de *nevinovati* si în urm'a acestei'a Tribunalulu ni-au absolvatu de su greutatea invinuirii redicate asupr'a nóstra. — În cartea urmatoria vomu descrie pre lungu si pre largu decursulu acestui processu, acum însemnamu numai atat'a ca gazetele ungresci striga de se prapadescu asupr'a Juratiloru (— sasi —) din Sabiiu pentru ca nu ni-au osénditu baremi la unu anu de închisóre si la nona mulcta banala.

CALENDARIE PRE ANULU 1878.

Se afla de vendiare la noi:

Amicul Poporului, compus de *Visarion Roman*. Anul XVIII. Pretiulu e 50 cr., tramisu pre posta 55 cr. v. a.

CăliNDARUL Bunului Econom, întocmit de D. Comșa si Eugen Brote. Anul II. Pretiulu e 45 cr., tramisu pre posta 50 cr. v. a.

Amendoue Calendariele acestea cuprind materie interesante, precum amu însemnatu si în Cartea X. Pentru cá se cunósca cetitorii nostri stilulu si form'a scrierei acestoru Calendarie, publicamu în cartea acést'a cate cev'a din amendoue si anume din „*Amicul Poporului*“ unele amenunte su rubric'a „*Insemnari folositorie*“ — ér' din „*CăliNDARUL Bunului Econom*“ articolu „*Femeia economului român*“, — tóte în tocma cum le aflam în respectivele Calendarie.

Calendariu pe anulu de obsce 1878, edatu cu lit. cir. de *Tipografi'a ereditórei lui Georgie de Closius*. Anulu LXXXVI. Cuprinde urmátórele materie de cetitu: Cum sau facutu Rusii crestini de legea resariteana. Despre îngropatiunile Romániloru. Puterea cuventului mamei. Sentintie. Vrajitori'a (poesia). Alegerea semantie pentru semanatu. Anecdote. Calendariu postalul. — Pretiulu unui esemplar tramisu pre posta e 27 cr. v. a.

Prenumeráti!

Colecta de Recepte din economi'a de casa si de câmpu, din industria, comerciul si chemia a gatat pentru tipariu Domnul Grigoriu T. Miculescu. Acesta scriere va cuprinde preste 400 recepte folosivere cu succesu de ori-care economu, industriasiu, meseriasiu si fabricantu, — caror'a le va deschide noue isvóre de câscigu, prin fabricatiuni cari póna acum nu le-au fostu cunoscute; — ea va aréta cumu se se pregátésca diferite beuturi, soponuri, otietu, rumu, tiuta, inghetziata, naspréla, céra, de sigilatu, cleip, ape mirositorie, focuri artificiose s. a., mai de parte cum se se lecuésca frasulu, limbriculu, sgârciurile, coler'a si alte mai multe bóle cari ataca mai desu pre omeni si pre animale. — Prenumeratiunile suntu a-se face póna in capetulu anului acestuia la D. Gr. T. Miculescu Nyiregyháza. Pretiulu pentru celi ce voru a-lu plati acum'a e 50 cr., ér' pentru celi ce voru a-lu plati la primirea cartei e 65 cr., — mai tardiu se va vende cu 80 cr. exemplariulu. — Noi inca primimu prenumeratiuni la acesta scriere de mare folosu pentru poporul nostru, — direptu acc'a doritorii de a si-o câsciga se ne tramitia pretiulu ei in suma de 50 cr. de odata cu banii de prenumeratiune la foi'a nostra.

Numele Prenumerantiloru

la

„Cartile Sateanului Romanu.“

(Cari au solvit (platitu) pretiulu).

Resp. Domnu J. Codru Dragusianulu, V. Comite in Fagarasiu. On. Comunitate romane Olbacu. M. On. D. Ioanu Germanu, parochu in Sambotelecu. St. D. Michaiu Chereleu invetiatoriu in Homorodulu de susu. Resp. Domnu Timoteiu Miclia avocat in Cacova. St. D. Ioanu Olde din Foroticu. P. On. Domnu Pop'a Siméonu protopresviteru in Foroticu. D. Ioanu Tomescu economu in Sistaroveti. D. Vasiliu Dêheleanu economu in Sistaroveti. D. Meila Cimpoca economu in Susc'a. D. Simeonu Paguba din Székudvar. D. G. Grigorasi economu in Costina (Bucov.) D. Teodoru Moga din Olusiu. D. Dimitrie Capzanu cojocariu in Siusianoveti. D. Ioanu Batranu economu in Sintea. D. Ioanu Munteanu din Ocolisiulu mare. D. Simeonu Corvinu creditoriu in Orastia. St. D. Iosifu Chisii cancel. adv. in Orastia. — D. D. Nicolau Popu, Gregoriu Muresianu, Ioanu Cupsi'a, Ioanu Botosiu, Eliseiu Birlea, Vasiliu Tosanu, Ioanu Sasu si Traianu Moldovan, elevi ai Institutului pedagogicu din Gherla, fiecare deosebi cate unu exemplariu.

Nota. St. D. Collectante Ioanu Dobosiu impreuna cu toti Prenumerantii collectati prin St. Ds'a suntu dein Nadabu, ér' nu dein Gornia, precum dein gresiel'a sau insemnatu in Cartea II.

Numele tuturor Prenumerantiloru cari au platitu pretiulu de prenumeratiune si inca nu sau publicatu pana acum, se voru publica in Cartea a XII-a, si pana atunci ceremu: Platierea restantieloru si inoirea prenumeratiuneloru!